

3. Симоненко Т. Базова система вправ у роботі над розвитком професійно-комунікативних умінь студентів-філологів. *Українська мова і література в школі*. 2005. № 7. С. 40–43.

МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Лілік Ольга Олександрівна

*доктор педагогічних наук, доцент, Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, lilik8383@ukr.net*

Мистецька компаративістика відіграє важливу роль у професійному становленні учителів-словесників. Оскільки література – це «мистецтво слова», то важливо поєднувати її з іншими видами образотворення, відтак, використання методів, прийомів і засобів компаративного аналізу творів літератури й інших видів мистецтв у професійній підготовці майбутніх учителів-словесників сприятиме формуванню в них професійних компетентностей, а отже, підвищенню рівня середньої і вищої літературної освіти в Україні.

У процесі дослідження беремо за основу визначення Г. Ремака: «Літературна компаративістика – дослідження літератури поза межами однієї країни, а також вивчення взаємовідносин між літературою, з одного боку, й іншими сферами знань і вірувань, такими як мистецтво, філософія, історія, соціальні науки, релігія – з другого. Отже, йдеться про порівняння однієї літератури з іншою чи іншими, а також про порівняння літератури з іншими сферами людської експресії, яке шляхом пошуку зв'язків, аналогій, спорідненості й впливів зіставляє літературу з іншими сферами вислову чи знання або ж літературні факти й тексти між собою» [2]. Метою такого зіставлення, на думку дослідника, є глибше розуміння художніх текстів, формування більш повного уявлення про мистецтво.

Концептуальним підґрунтям нашого дослідження є ідея, що в основі всіх видів мистецтва лежить подібна діяльність (творення образів, утілення певних ідей), незважаючи на різні засоби й техніку,

яку використовують митці. Точки дотику, які існують між цими мистецтвами, породжуються загальним духом різних епох, а також безпосереднім впливом одного мистецтва на інше.

На нашу думку, модель використання мистецької компаративістики в процесі професійної підготовки майбутніх учителів української літератури має спратися на загальнодидактичні й методичні принципи (єдності змісту і форми твору, історизму, науковості, наступності, системності, концептуальності, наочності, доступності, природовідповідності), а також на філософські, літературознавчі, мистецтвознавчі й методичні дослідження.

У процесі професійної підготовки учителів-словесників потрібно сформулювати в них такі уміння: установлювати факти генетичної спорідненості між окремими мистецькими явищами; характеризувати подібні або близькі явища; порівнювати літературний і мистецький твір на різних рівнях структури (за жанрово-родовими особливостями, проблематикою, композицією, образною системою, засобами виразності); з'ясувати національні особливості мистецьких творів; відстежувати спільне в кількох творах різних видів мистецтва і, як результат, вибудувати історико-типологічний ряд.

Визначено перелік важливих питань, які має розв'язати викладач закладу вищої освіти, перш ніж використати засоби міжмистецької компаративістики у професійній підготовці майбутніх учителів-словесників: які одиниці мистецького процесу варто зіставляти з метою установлення загальних і часткових закономірностей світового мистецького розвитку, які проявляються (синхронно й діахронно) у різних національних й індивідуальних формах і формують певні типологічні ряди; у яких параметрах зіставлення є науково виправданим (у контексті певної історико-літературної епохи, чи як зіставлення процесів, що належать до різних періодів художнього розвитку); об'єктивні критерії віднесення порівняльних процесів чи явищ до типологічно спільних (жанрові особливості, проблемно-тематичні, специфіка образної системи).

А. Градовський стверджував, що провідною, наскрізною й визначальною в компаративістиці є вимога добору таких мистецьких

явищ, які надаються до історико-типологічного зіставлення, тобто репрезентують типологічно співвідносні явища різних літератур [1].

Модель використання мистецької компаративістики в професійній підготовці майбутніх учителів-словесників містить такі компоненти:

– теоретико-концептуальний – методологічні положення філософії, літературознавства, мистецтвознавства, компаративістики, педагогіки, методик навчання щодо застосування мистецької компаративістики в професійній підготовці майбутніх учителів української літератури;

– структурно-змістовий – моделювання процесу застосування міжмистецької компаративістики в професійній підготовці майбутніх учителів української літератури; визначення критеріїв відбору мистецьких текстів, змісту матеріалу;

– організаційно-дидактичний – обґрунтування методики порівняльної інтерпретації літературних явищ, визначення форм, методів, прийомів, засобів використання міжмистецької компаративістики в професійній підготовці майбутніх учителів української літератури;

– технологічно-методичний – практична методична підготовка до роботи з творами мистецтва на уроках української літератури; формування вмінь підбирати змістове й методичне наповнення уроків компаративного вивчення української літератури й мистецтва.

Проведене дослідження підтверджує, що використання мистецької компаративістики в професійній підготовці майбутніх учителів-словесників сприятиме покращенню рівня їхньої культурологічної освіти, що набуває особливого значення в руслі інтердисциплінарних досліджень, які є одним із актуальних напрямів розвитку сучасної науки.

Список використаних джерел

1. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика : монографія. Черкаси : Брама, 2003. 292 с.
2. Ремак Генрі Г. Літературна компаративістика: її визначення та функції. *Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи*. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2009. С. 44–59.